

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра англійської мови, літератури з методиками навчання

**ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ
НАУКИ**
**методичні вказівки до проведення
семінарських занять**
**ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ**
**СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МОВА І ЛІТЕРАТУРА
(АНГЛІЙСЬКА))**

2022
Мукачево

УДК 1:001.8(076)(075.8)

Розглянуто та рекомендовано до друку Науково-методичною радою Мукачівського державного університету протокол №3 від «8» листопада 2022 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання, протокол №4 від «28» жовтня 2022 р.

Рецензент: к. пед. н, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи МДУ

Ф56

ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ методичні вказівки до проведення семінарських занять для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 середня освіта (мова і література (англійська)) / укладач: проф. кафедри І.І. Розман. – Мукачево: МДУ, 2022. 25 с. (1,2 др.арк).

Методичне видання містить вступ, методичні вказівки з підготовки семінарських занять, питання для підсумкового контролю та завдання для індивідуальної роботи. Для кожного семінарського заняття визначена його мета, запропоновано дидактичний матеріал, рекомендовану літературу та джерела інформації. Запропоновано терміни та поняття до теми семінарського заняття, практичні завдання та завдання для самостійної роботи з переліку питань для обговорення та тематика реферативних повідомлень.

© Мукачівський державний університет, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	7
ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	7
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1.....	9
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2.....	11
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3.....	12
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4.....	14
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5.....	15
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	17
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	19
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	19

ПЕРЕДМОВА

Розбудова суверенної української держави, реалізація національної програми «Освіта. Україна XXI століття» і викладання дисципліни «Філософія та методологія науки» потребують нового визначення мети, завдань, змісту навчання та виховання сучасних кадрів, роль яких у розв'язанні цих проблем вирішальна. З урахуванням змісту сучасної системи знань та особливостей організації навчального процесу дисципліна «Філософія та методологія науки» розглядається як складова змісту навчальної підготовки філологів, майбутніх вчителів англійської мови та зарубіжної літератури і побудована на відповідних теоретичних, наукових засадах та практичній підготовці.

Дисципліна «Філософія та методологія науки» досліджує загальні закономірності розвитку науки, досліджує проблеми виникнення і зростання наукового знання на різних стадіях суспільного розвитку. Вона виявляє також раціональні методи і норми досягнення об'єктивно істинного знання. Філософія науки дає загальний світоглядний і методологічний орієнтир для вирішення конкретних проблем, якими займаються спеціальні дисципліни, що вивчають окремі аспекти наукової діяльності та функціонування науки.

Зміст курсу (дисципліни) є доступним для студентів гуманітарного факультету й розрахований для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 середня освіта (мова і література (англійська)).

Для оцінювання процесу та результатів знань «Філософія та методологія науки», розроблено чіткі, зрозумілі і відомі студентам критерії, відповідно до яких виставляється оцінка, при цьому використовуються такі методи, як: усне опитування, тестування, оцінювання виконання творчих завдань тощо.

Метою викладання дисципліни «Філософія та методологія науки» є формування знань студентів щодо історії філософської думки, забезпечення глибокого засвоєння специфіки філософського осягнення світу та сприяння формуванню високої світоглядно-методологічної позиції. Також необхідним є формування у здобувачів вищої освіти вміння використовувати методологічні настанови та принципи у конкретних наукових дослідженнях та міждисциплінарних наукових галузях.

Завданнями викладача, які забезпечать досягнення цієї мети, є:

- Надати магістрантам уявлення про генезис і основні проблематики філософії та методології науки.
- Ознайомити здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти із сучасними філософськими концепціями науки як феномена культури, що являє собою систему знань соціального інституту.
- Дати уявлення про розмаїття сучасних методів наукового дослідження, виявити специфіку методологічних підходів в контексті відкриття та обґрунтування наукового знання.
- На основі сучасних філософських уявлень про сутність науки виявити специфіку теорії соціальної роботи як актуального та динамічного наукового напрямку.

Навчальна дисципліна входить до циклу обов'язкових дисциплін професійної підготовки.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен:

знати:

- Основні концепції сучасної філософії та методології науки.
- Місце проблематики, яка пов'язана з філософією наукового пізнання в загальній системі гуманітарного знання.
- Специфіку гуманітарного пізнання по відношенню до природничо-наукового пізнання; об'єкт і суб'єкт епістемології.
- Специфіку досягнення істини в науковому пізнанні.
- Основні дослідницькі програми в соціально-гуманітарному пізнанні.
- Філософію, методологію і методи сучасного наукового пізнання.

уміти:

- Творчо застосовувати отримані знання в майбутній професійній роботі.
- Працювати над поглибленням і систематизацією знань з проблем філософії наукового пізнання.
- Використовувати отримані методологічні знання в пізнавальному процесі.
- Застосувати методології наукового пізнання при виконанні навчальних дослідницьких робіт.
- Орієнтуватися в оцінці теоретичних концепцій і парадигм сучасного наукового пізнання.

Інтегральні компетентності

Здатність розв'язувати комплексні задачі у галузі освіти, філології, літературознавства та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає проведення досліджень, здійснення інновацій, а також характеризується невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК6. Здатність працювати у міжнародному контексті.
- ЗК7. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності), проявляти соціокультурну компетентність, міжкультурну толерантність.
- ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Фахові компетентності:

- ФК1. Здатність вільно орієнтуватися в різних педагогічних напрямках і школах.
- ФК5. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі освіти, теорії та історії зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах, практики навчання іноземної мови й зарубіжної літератури.
- ФК12. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання іноземних мов та зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у освітньому процесі.

ФК13. Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо).

ФК14. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу.

ФК15. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних цілей.

ФК16. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, зміцнення її науково-педагогічного потенціалу.

Програмні результати навчання:

ПРН1 Володіння навичками розв'язання педагогічних, навчально-виховних та науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуально-типологічних відмінностей студентів;

ПРН2 Уміння використовувати різноманітні форми і методи навчання, прогресивні методи керівництва навчальною, суспільною та іншими видами діяльності студентів;

ПРН4 Уміння забезпечувати моделювання навчально-виховного процесу, прогнозувати процес засвоєння студентами програмного матеріалу та можливі труднощі у процесі роботи;

ПРН6 Уміння творчо вирішувати педагогічні й методичні завдання в процесі навчання і виховання студентів, вносити в них методично вірні корективи з метою досягнення бажаного результату;

ПРН10 Уміння проектувати власну педагогічну систему у професійній діяльності.

ПРН11 Уміння обирати оптимальний варіант педагогічного рішення та розробляти схеми управління навчально-виховним процесом;

ПРН13 Володіння методологічними основами організації навчального процесу щодо викладання іноземної мови.

ПРН14 Уміння застосовувати законодавчі та інші нормативно-правові акти щодо безпеки та охорони праці

ПРН16 Уміння аналізувати навчальний матеріал, виділяти в ньому об'єкти навчання, прогнозувати труднощі його засвоєння з врахуванням мовленнєвої підготовки студентів конкретної групи;

ПРН18 Уміння аналізувати навчальний матеріал, виділяти в ньому об'єкти навчання, прогнозувати труднощі його засвоєння з врахуванням мовленнєвої підготовки студентів конкретної групи.

ПРН20 Уміння вдосконалювати і розвивати свій інтелектуальний, загальнокультурний, моральний і фізичний рівень.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з підготовки до семінарських занять з курсу «Філософія та методологія науки»

1. При підготовці до семінарських занять студентам рекомендується ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою.

2. Успішне вивчення курсу «Філософія та методологія науки» ґрунтується на щоденній систематичній роботі і виконанні семінарських завдань як під керівництвом викладача в аудиторії, так і самостійно. Підготовка до занять передбачає регулярне опрацювання студентами рекомендованих матеріалів та використання навчальної (теоретичної) і наукової літератури, лексикографічних та енциклопедичних джерел, вказаних в програмі курсу. Робота з такими матеріалами та джерелами готує студентів до виконання рейтингових і підсумкових тестових завдань, допомагає набути необхідні навички та вміння, сприяє глибокому засвоєнню навчального матеріалу.

3. Здобувачу освіти необхідно добре вивчати лекційний матеріал і опрацьовувати рекомендовані літературні джерела.

4. Здобувачу освіти рекомендується вести свій створювати презентації до зазначених тем.

5. Заняття з курсу «Філософія та методологія науки» носять інтерактивний характер і забезпечують активну участь кожного студента в обговоренні поставлених проблем в рамках досліджуваних тем, а також взаємодію.

6. На занятті можуть використовуватися різні технології навчання, які ґрунтуються на вмінні студентів працювати з комп'ютером.

7. Введення рейтингової системи дозволяє викладачеві більш об'єктивно оцінювати знання та вміння студента, а студентові більш самокритично оцінювати рівень своїх знань, що дозволяє йому аналізувати свою роботу, ставити конкретне завдання і вирішувати його.

Методи поточного контролю – це оцінювання навчальних досягнень студента протягом навчального семестру за національною чотирибальною шкалою усіх видів аудиторної роботи (лекції, практичні заняття, самостійна (в т.ч. ІРС) робота). Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної та індивідуальної роботи студента. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, розповідь студента, роз'яснення, презентації. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь студента (у підсумковому контролі це більш повний, системний

виклад) або запитально-відповідна форма – бесіда, у якій викладач ставить запитання і чекає відповіді студента. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися контрольні-узагальнюючі питання, технічні засоби навчання.

Проміжний (рубіжний) контроль – контроль, який проводиться з метою виявлення і попередження неуспішності студентів. Проведення проміжного (рубіжного) контролю ініціюється проректором з науково-педагогічної роботи чи деканом відповідного факультету. Проміжний контроль виставляється на підставі поточної успішності. Проміжний контроль виставляється за національною шкалою. Результати проміжного контролю виставляються викладачем у «Журналі обліку роботи викладача» та у «Журналі обліку роботи академічної групи» але не враховуються у загальному розподілі балів і не включаються до жодного виду робіт із коефіцієнтом.

Тематика семінарських занять

№ п/п	Теми практичних занять	Кількість годин
	<p>Тема 1. Наука як особлива сфера культури Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Культура як смислова сфера життєдіяльності людини. 2. Систематизація численних визначень культури. 3. Ціннісно-смислова сторона культури. 4. Культурологічні характеристики науки. 5. Взаємозв'язок науки і культури <p>Рекомендована література: 1-4; 22, 81-86.</p>	2
2	<p>Тема 2. Цінності і їх роль у соціально-гуманітарному пізнанні Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Категорія цінності у філософії науки 2. Становлення аксіологічної проблематики в філософії 3. Способи осягнення наукового дослідження 4. Роль цінностей в соціально-гуманітарному пізнанні 5. Погляди І. Канта про значення моральних цінностей <p>Рекомендована література: 1-4; 38, 56, 81-86.</p>	2
3	<p>Тема 3. Наука як соціальний інститут Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Місце дослідницької програми в соціально-гуманітарному пізнанні 2. Формування і конкуренція науково-дослідних програм теоретичного рівня. 3. Натуралістична дослідницька програма і її особливості 4. Антинатуралістична дослідницька програма 5. Екзистенціальні різновиди дослідницьких програм <p>Рекомендована література: 1-4; 36, 43, 81-86.</p>	2

4	<p>Тема 3. Школи та напрямки сучасної методології. Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методологія науки як філософська дисципліна. 2. Особливості античної філософії. 3. Основні орієнтації сучасної методології науки 4. Розвиток уявлень про наукової методології в історії європейської філософії. 5. Проблеми методології науки в постпозитивізмі. <p>Рекомендована література: 1-4; 36,58, 78, 81-86.</p>	2
5	<p>Тема 5. Наука і науковий метод Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наука і науковий метод в концепціях К. Поппера 2. Концепція зміни парадигм і "методологічні директиви" Т. Куна 3. Проблеми методу в концепції науково-дослідних програм І. Лакатоса 4. Теоретико-методологічний плюралізм П. Фейєрабенда 5. Системо-мисленнєва методологія (СМД) як напрямок методології <p>Рекомендована література: 1-4; 34, 56, 67, 81-86.</p>	2
Разом за семестр		10

ЗАНЯТТЯ 1

Тема: Наука як особлива сфера культури

Мета:

- ✓ ознайомити студентів з особливостями предмету і структурою філософії та методології науки;
- ✓ з'ясувати основні положення щодо науки як сфери культури.
- ✓ розкрити зв'язок філософського знання з іншими науками;
- ✓ визначити становлення наукового знання – від переднаукового знання до наукового опису дійсності;
- ✓ з'ясувати три аспекти буття науки: наука як виробництво нового знання, як соціальний інститут, як особлива сфера культури.
- ✓ визначити проблемне поле філософії науки.

Дидактичний матеріал: конспект лекцій, рекомендована література.

Питання для обговорення

1. Культура як смислова сфера життєдіяльності людини.
2. Систематизація численних визначень культури.
3. Ціннісно-смислова сторона культури.
4. Культурологічні характеристики науки.
5. Взаємозв'язок науки і культури.

Література і джерела інформації

1. Апелъ К.-О. Априорі спільноти комунікації та основи етики. До проблеми раціонального обґрунтування етики за доби науки. *Сучасна зарубіжна філософія : Течії і напрямки. Хрестоматія*. Київ : Ваклер, 1996. С. 359 – 412.
2. Арутюнов В. Х., Мішин В. М., Свінцицький В. М. *Методологія соціально-економічного пізнання*. Навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 353 с.
3. Білецький І. П. *Філософія науки: навч. посіб.* Харків : ХНЕУ, 2005. 128 с.
4. Білоус Т. М. *Натуралізм у сучасній філософії науки: когнітивні засади*. *Науковий вісник Чернівецького ун-ту. Філософія*. 2013. Вип. 663–664. С. 246 – 252.
5. Білоус Т. М. *Натуралістична філософія економіки*. *Філософська думка*. Київ, 2016. № 2. С. 81 – 93.
6. Білоус Т. *Філософія науки у системі сучасної освіти: філософія конкретних наук та філософія експерименту*. *Філософська думка*. Київ, 2013. № 5. С. 113 – 123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Philos_2013_5_15

Терміни і поняття

Культура смислової сфери, систематизація численних визначень культури, ціннісно-смилова сторона культури, культурологічні характеристики науки, взаємозв'язок науки і культури, основні поняття філософії науки, наука, знання, пізнання, предмет філософії науки, філософія і наука, «історія» відносин, перспективи дослідження філософії.

Практичні завдання

Завдання 1. Прокоментуйте ціннісно-смилову сторону культури.

Завдання 2. Сформулюйте особливості становлення наукового знання.

Завдання 3. Розкрийте мету і специфіку трьох аспектів буття науки.

Завдання для самостійної роботи

1. **Завдання 1.** В процесі самостійного опрацювання спеціальної літератури (1-6 найменувань за вибором) ознайомитись із систематизацією численних визначень культури.
2. **Завдання 2.** Самостійно визначити предмет, мету та завдання власного дослідження.
3. **Завдання 3.** Практично (протягом 1-4 тижнів) здійснить спостереження взаємозв'язку науки і культури.
4. **Завдання 4.** У письмовій формі представити результати власного дослідження згідно вимог щодо його оформлення.
5. **Завдання 5.** Прийняти участь у обговоренні результатів дослідження (спостереження) взаємозв'язку науки та культури.

Теми для реферативних повідомлень

1. Наука як соціокультурний феномен і як соціальний інститут.

2. Характеристика сучасного вченого.
3. Історичний розвиток інституційних форм наукової діяльності.
4. Синхронний та діахронний способи передачі наукових знань.
5. Комунікація та трансляція як типи наукового спілкування.
6. Історичний розвиток способів трансляції наукових знань.

ЗАНЯТТЯ 2

Тема: Цінності і їх роль у соціально-гуманітарному пізнанні

Мета:

- ✓ сформувати уявлення про цінність та роль соціально-гуманітарного пізнання;
- ✓ ознайомити зі змістом, метою і структурою заняття;
- ✓ розкрити зв'язок науки з дослідницькими формами роботи;
- ✓ показати вплив традиційних методів навчання на сучасному рівні;
- ✓ розвивати творче мислення студентів;
- ✓ виховувати інтерес до предмета.

Дидактичні матеріали: рекомендована література та план-схеми дослідження.

Питання для обговорення

1. Категорія цінності у філософії науки
2. Становлення аксіологічної проблематики в філософії
3. Способи осягнення наукового дослідження
4. Роль цінностей в соціально-гуманітарному пізнанні
5. Погляди І. Канта про значення моральних цінностей

Література і джерела інформації

1. Максюта М. Є. Філософія науки: Навч. посіб. Київ : Урожай, 2004. 418 с.
2. Мальська М., Пандяк І. Організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Вид. Центр учб.літ. 2017. 131 с.
3. Марчук М. Г. Ціннісні потенції знання. Чернівці : Рута, 2001. 319 с.
4. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / За ред. І. С. Добронравової, О. В. Руденко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
5. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) / уклад. : О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків : Право, 2019. 40 с.
6. Ожеван М. Фундаментальний характер випадковості та антропні принципи самоорганізації «суспільства ризиків». *Sententiae* : наук. праці Спільки дослідників модерної філософії (Паскалівського товариства). Вінниця, 2007. Вип. 1. С. 126 – 134.

Терміни і поняття

Цінності у філософії науки, аксіологічна проблематики в філософії, способи осягнення наукового дослідження, І. Кант про значення моральних цінностей.

Практичні завдання

1. Вивчити види джерел інформації
2. Здійснити пошук, накопичення та обробка наукової інформації
3. З'ясувати пошук інформації в бібліотеці.
4. Довести значущість комп'ютерних технологій пошуку інформації.
5. Дослідити порядок обробки та групування інформації.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Визначити сутність науки.

Завдання 2. З'ясувати функції науки.

Завдання 3. Схарактеризувати класифікацію наук.

Завдання 4. Визначити місце і роль філософії та методології науки.

Теми рефератних повідомлень

1. Системність методології дослідження соціальних пріоритетів.
2. Концептуально-прогнозне осмислення соціальних пріоритетів.
3. гносеологічний статус соціальних пріоритетів.
4. Істина і пріоритет у філософському розумінні.

ЗАНЯТТЯ 3

Тема 3. Наука як соціальний інститут

Мета:

- ✓ в'яснити поняття «соціальний інститут»;
- ✓ з'ясувати наявність у суспільстві потреби і її задоволення за допомогою механізму відтворення соціальних практик і відносин;
- ✓ довести, що механізми соціального інституту виступають у вигляді ціннісно-нормативних комплексів;
- ✓ дослідити ступінь регулювання суспільного життя в цілому;
- ✓ з'ясувати соціокультурну діяльність як своєрідне суспільне явище.

Дидактичні матеріали: нормативні документи, підручники, інформація соціального інституту.

Питання для обговорення

1. Місце дослідницької програми в соціально-гуманітарному пізнанні
2. Формування і конкуренція науково-дослідних програм теоретичного рівня.

3. Натуралістична дослідницька програма і її особливості
4. Антинатуралістична дослідницька програма
5. Екзистенціальні різновиди дослідницьких програм

Література і джерела інформації

1. Вернадський В. І. Про науковий світогляд [пер. М. Кратко]. Київ : НАН України ; Центр гуманітарної освіти , 1996. 56 с.
2. Владленова І. В. Розвиток позитивістської традиції в філософії науки. *Гілея : науковий вісник*. 2014. Вип. 88. С. 103 – 111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_88_27
3. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. *Методологія наукових досліджень. Навчальний посібник*. Київ. Вид. Ліра-К. 2018. 352 с.
4. Галіченко М. В., Поліщук І. Є. *Хрестоматія з історії та філософії науки*. Херсон, 2018. 158 с.
5. Галіченко М., Поліщук І. Проблема застосування синергетичної методології в соціально-гуманітарних науках. *Південний архів. Іст. науки. : Зб. наук. праць*. 2010. Вип. 31-32. С. 26–34. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pain/2010_31_32/Gal_Pol.pdf
6. Гейко С. М. Соціально-філософські виміри науки: історичний розвиток соціалізації науки та сучасні параметри наукової професії. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія : Теорія культури і філософія науки*. 2013. № 1057, Вип. 49 (1). С. 23 – 25. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49%281%29__6

Терміни і поняття

Дослідницька програма, соціально-гуманітарне пізнання, науково-дослідні програми, натуралістична дослідницька програма, антинатуралістична дослідницька програма.

Практичні завдання

1. Розробити план дослідницької програми (за вибором).
2. Визначити мету і завдання наукового дослідження.
3. Сформувати значення вторинної інформації для соціальних досліджень.
4. Запропонувати 1-2 шляхи аналізу емпіричних досліджень.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Схарактеризувати процес накопичення та обробки наукової інформації.

Завдання 2. Довести значення логіки та аналізу первинної та вторинної інформації з теми вашого дослідження.

Теми рефератних повідомлень

1. Характеристика провідних форм оформлення результатів науково-педагогічного дослідження.
2. Узагальнення результатів науково-педагогічного дослідження.
3. Законодавство України про наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових та науково-педагогічних кадрів.
4. Вимоги до підготовки та оформлення магістерської роботи.

ЗАНЯТТЯ 4

Тема: Школи та напрямки сучасної методології.

Мета:

- ✓ сформулювати уявлення здобувачів про школи та напрями сучасної методології;
- ✓ розкрити значення проблеми методології науки в постпозитивізмі;
- ✓ проаналізувати основні орієнтації сучасної методології науки;
- ✓ розвивати особливості основних напрямів сучасної методології науки;
- ✓ сприяти вмінню визначати основні характеристики шкіл сучасної методології.

Дидактичні матеріали: таблиця «Школи та напрямки сучасної методології».

Питання для обговорення

1. Методологія науки як філософська дисципліна.
2. Особливості античної філософії.
3. Основні орієнтації сучасної методології науки
4. Розвиток уявлень про наукової методології в історії європейської філософії.
5. Проблеми методології науки в постпозитивізмі.

Література і джерела інформації

1. Гришанов І. В., Поліщук І. Є. Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки» для магістрантів та аспірантів усіх спеціальностей. Частина II. Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. 84 с.
2. Данильян О., Дзьобань О. Методологія наукових досліджень. Підручник. Вид. Право. 2019. 368с.
3. Дескриптивність нелінійного теоретичного знання / в кн.: Людина в складному світі. – Суми: Університетська книга, 2018. С. 177-198.
4. Добронравова І. Практична філософія науки. Суми : Університетська книга, 2017. 352 с.
5. Добронравова І. С. Концепції наукової раціональності в сучасній філософії науки [Електронний ресурс]. URL : <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/pidr1.html>
6. Добронравова І. С. Новітня західна філософія науки: підручник. Київ : ПАРАПАН, 2008. 214 с.
7. Добронравова І. С. Норми наукового дослідження в нелінійному природознавстві. Філософська думка. Київ, 1999. № 4. С. 36 – 48.

Терміни і поняття

Методологія науки, філософська дисципліна, антична філософія, сучасна методологія науки, історія європейської філософії, постпозитивізм.

Практичні завдання

Завдання 1. Розкрити термін «Наукові школи».

Завдання 2. Схарактеризувати науково-педагогічні школи: концепція, напрями досліджень, результати.

Завдання 3. Опрацювати тему «Міжнародне співробітництво вчених».

Завдання 4. Визначити значення фондів сприяння розвитку науки і техніки та наукових грантів.

Завдання до самостійної роботи

1. З'ясувати етичні принципи проведення наукових досліджень.
2. Навести наслідки недобросовісної практики наукових досліджень.
3. Визначити етичні проблеми, що виникають при проведенні наукових досліджень.

Теми рефератних повідомлень

1. Особливості етичних проблем у педагогічних науках.
2. Етичні та професійні риси працівника науки /викладача вищої школи.
3. Сутність і структура науково-дослідницької культури магістранта як викладача вищої школи, сучасні умови її формування.
4. Етичні проблеми, що виникають при проведенні наукових досліджень.
5. Проект Кодексу наукової етики, розроблений Українською федерацією вчених.

ЗАНЯТТЯ 5

Тема: Наука і науковий метод

Мета:

- ✓ ознайомити з поняттям наука і науковий метод в концепціях К. Поппера;
- ✓ розкрити концепцію зміни парадигм і «методологічні директиви» Т. Куна;
- ✓ проаналізувати концепцію науково-дослідних програм І. Лакатоса;
- ✓ визначити теоретико-методологічний плюралізм П. Фейєрабенда.

Дидактичний матеріал: нормативні документи, електронні підручники, ЛСК.

Питання для обговорення

1. Наука і науковий метод в концепціях К. Поппера
2. Концепція зміни парадигм і "методологічні директиви" Т. Куна
3. Проблеми методу в концепції науково-дослідних програм І. Лакатоса
4. Теоретико-методологічний плюралізм П. Фейерабенда
5. Системо-мисленнєва методологія (СМД) як напрямок методології

Література і джерела інформації

1. Айтов С. Ш. Філософія науки К. Поппера: історично-антропологічні елементи методології. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : історія і філософія науки і техніки.* 2014. Т. 22. С. 45 – 49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduifnt_2014_22_22_6
2. Апель К.-О. Априорі спільноти комунікації та основи етики. До проблеми раціонального обґрунтування етики за доби науки. *Сучасна зарубіжна філософія : Течії і напрямки. Хрестоматія.* Київ : Ваклер, 1996. С. 359 – 412.
3. Арутюнов В. Х., Мішин В. М., Свінцицький В. М. Методологія соціально-економічного пізнання. Навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 353 с.
4. Білецький І. П. Філософія науки: навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2005. 128 с.

Терміни і поняття

Наука і науковий метод, концепція зміни парадигм і «методологічні директиви», науково-дослідних програм, теоретико-методологічний, системо-мисленнєва методологія (СМД).

Практичні завдання

Завдання 1. Прокоментуйте науковий метод в концепціях К. Поппера.

Завдання 2. Сформулюйте особливості концепції змін парадигм і «методологічних директив» Т. Куна.

Завдання 3. Розкрийте мету і специфіку вивчення системо-мисленнєвої методології як напрямку методології.

Завдання для самостійної роботи

1. Дайте визначення поняття «наука», «педагогічні науки».
2. Сформулюйте критерії наукового знання: у чому різниця між наукою та паранаукою?
3. Визначити сутність наукового методу.
4. Пояснити, чому саме науковий метод дозволяє отримати знання, яке відповідає критеріям наукового?
5. Рівні пізнання. Пояснити, який існує зв'язок між теоретичним та емпіричним знанням?
6. Назвіть основні емпіричні методи дослідження та поясніть їх сутність.
7. Яку роль відіграє абстрагування у теоретичному пізнанні?

Теми для реферативних повідомлень

1. Сутність наукового спостереження.
2. Переваги та недоліки наукового спостереження як методу збору даних.
3. Значення опитування як методу збору даних.
4. Переваги та недоліки окремих видів опитування.
5. Сутність педагогічного експерименту.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Завдання та функції навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки».
2. Об'єкт, предмет, проблематика «Філософії та методології науки».
3. Основні проблеми філософії науки.
4. Епістемологія науки.
5. Методологія науки та інші дисципліни.
6. Наука як сутнісне явище Нового часу.
7. Наука як пізнавальна діяльність.
8. Основні системо-утворюючі фактори пізнавальної діяльності науки.
9. Специфіка наукового знання і наукового пізнання
10. Наука в системі техногенної цивілізації.
11. Культура як смислова сфера життєдіяльності людини.
12. Систематизація численних визначень культури.
13. Ціннісно-смислова сторона культури.
14. Культурологічні характеристики науки.
15. Взаємозв'язок науки і культури
16. Глобальні наукові революції та зміна історичних типів наукової раціональності.
17. Соціальні інститути як історично сформовані форми організації спільної діяльності.
18. Система заохочень і винагород: стимул діяльності кожного наукового співробітництва.
19. «Невидимий коледж» і «Велика наука».
20. Динамічний хаос як єдність порядку і безладу.
21. Категорія цінності у філософії науки.
22. Становлення аксіологічної проблематики в філософії.
23. Способи осягнення наукового дослідження.
24. Роль цінностей в соціально-гуманітарному пізнанні.
25. Погляди І. Канта про значення моральних цінностей
26. Методологія наукового дослідження.
27. Динамічний розвиток науки.
28. Концепція розвитку науки за Т.Куном.
29. Внесок вітчизняних вчених у розвиток наукового знання.
30. Зміна наукових картин світу як результат наукових революцій
31. Сучасні концепції розвитку науки.
32. Місце дослідницької програми в соціально-гуманітарному пізнанні.
33. Формування і конкуренція науково-дослідних програм теоретичного рівня.
34. Натуралістична дослідницька програма і її особливості.
35. Антинатуралістична дослідницька програма.
36. Екзистенціальні різновиди дослідницьких програм.
37. Етика науки і відповідальність вченого.

38. Підстави структурування наукового знання.
39. Емпіричні і теоретичні закони наукового знання.
40. Порівняння компонентів емпіричного і теоретичного пізнання.
41. Метанаука як використання наукової методології для вивчення самої науки.
42. Методологія науки як філософська дисципліна.
43. Особливості античної філософії.
44. Основні орієнтації сучасної методології науки
45. Розвиток уявлень про наукової методології в історії європейської філософії.
46. Проблеми методології науки в постпозитивізмі.
47. Історичний розвиток інституційних форм наукової діяльності.
48. Питання істини у науковому пізнанні.
49. Основні підходи до розуміння раціональності науки.
50. Основні типи наукової раціональності.
51. Критерії раціональності наукового знання.
52. Аномалія та виникнення наукових відкриттів
53. Наука і науковий метод в концепціях К. Поппера.
54. Концепція зміни парадигм і «методологічні директиви» Т. Куна.
55. Проблеми методу в концепції науково-дослідних програм І. Лакатоса.
56. Теоретико-методологічний плюралізм П. Фейєрабенда.
57. Системо-мисленнева методологія (СМД) як напрямок методології.
58. Методологія наукового пізнання.
59. Самостійність соціально-гуманітарних дисциплін.
60. Критерії розрізнення гуманітарного та природничо-наукового знання в неокантіанство і філософії життя.
61. Основні дослідницькі програми соціально-гуманітарних наук.
62. Роль цінностей в соціально-гуманітарному пізнанні.
63. Поняття метода і методології.
64. Проблема в системі форм наукового знання.
65. Гносеологічне і евристичне значення наукової проблеми.
66. Генезис наукової проблеми.
67. Вирішення проблем як умова розвитку наукового знання.
68. Важливість постановки і розробки наукових проблем.
69. Філософський аналіз методів наукових досліджень.
70. Сутність наукової теорії та її місце в науковому пізнанні.
71. Дедуктивно-номологічна модель наукового пояснення.
72. Альтернативні методи пояснення в соціально-гуманітарному знанні.
73. Предметна сфера філософії та методології науки
74. Наукове дослідження: сутність і структура.
75. Методи соціологічних досліджень.
76. Комплексне соціологічне дослідження.
77. Практичне застосування соціологічних методів.
78. Філософське розуміння специфіки соціального пізнання.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант №1

1. Види джерел інформації
2. Пошук, накопичення та обробка наукової інформації
3. Пошук інформації в бібліотеці.

Варіант №2

1. Комп'ютерні технології пошуку інформації.
2. Етичні проблеми, що виникають при проведенні наукових досліджень.
3. Визначте об'єкт та предмет вашої магістерської роботи.

Варіант №3

1. Етапи роботи з літературою в процесі наукового дослідження.
2. Як правильно читати літературні джерела.
3. Запис прочитаного.

Варіант №4

1. Етичні принципи проведення наукових досліджень.
2. Приклади недобросовісної практики наукових досліджень.
3. Порядок обробки та групування інформації.

Варіант №5

11. Дайте визначення наукового дослідження та назвіть його основні ознаки.
12. Що таке суб'єкт, об'єкт та предмет наукового дослідження?
13. Складання бібліографії.

Перелік рекомендованих джерел

Базова

7. Айтов С. Ш. Філософія науки К. Поппера: історично-антропологічні елементи методології. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : історія і філософія науки і техніки.* 2014. Т. 22. С. 45 – 49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduifnt_2014_22_22_6
8. Апель К.-О. Априорі спільноти комунікації та основи етики. До проблеми раціонального обґрунтування етики за доби науки. *Сучасна зарубіжна філософія : Течії і напрямки. Хрестоматія.* Київ : Ваклер, 1996. С. 359 – 412.
9. Арутюнов В. Х., Мішин В. М., Свінцицький В. М. Методологія соціально-економічного пізнання. Навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 353 с.
10. Білецький І. П. Філософія науки: навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2005. 128 с.

Допоміжна

11. Білоус Т. М. Натуралізм у сучасній філософії науки: когнітивні засади. *Науковий вісник Чернівецького ун-ту. Філософія.* 2013. Вип. 663–664. С. 246 – 252.

12. Білоус Т. М. Натуралістична філософія економіки. *Філософська думка*. Київ, 2016. № 2. С. 81 – 93.
13. Білоус Т. Філософія науки у системі сучасної освіти: філософія конкретних наук та філософія експерименту. *Філософська думка*. Київ, 2013. № 5. С. 113 – 123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Philos_2013_5_15
14. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. *Методологія наукових досліджень* : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2014. 142 с.
15. Вернадський В. І. *Про науковий світогляд* [пер. М. Кратко]. Київ : НАН України ; Центр гуманітарної освіти , 1996. 56 с.
16. Владленова І. В. Розвиток позитивістської традиції в філософії науки. *Гілея : науковий вісник*. 2014. Вип. 88. С. 103 – 111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_88_27
17. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. *Методологія наукових досліджень*. Навчальний посібник. Київ. Вид. Ліра-К. 2018. 352 с.
18. Галіченко М. В., Поліщук І. Є. *Хрестоматія з історії та філософії науки*. Херсон, 2018. 158 с.
19. Галіченко М., Поліщук І. Проблема застосування синергетичної методології в соціально-гуманітарних науках. *Південний архів. Іст. науки. : Зб. наук. праць*. 2010. Вип. 31-32. С. 26–34. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pain/2010_31_32/Gal_Pol.pdf
20. Гейко С. М. Соціально-філософські виміри науки: історичний розвиток соціалізації науки та сучасні параметри наукової професії. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія : Теорія культури і філософія науки*. 2013. № 1057, Вип. 49 (1). С. 23 – 25. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49%281%29_6
21. Гейко С. М. Соціологія знання та науки в контексті філософії науки. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Теорія культури і філософія науки*. 2012. № 995, вип. 46. С. 114 – 117. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2012_995_46_26
22. Герасимчук А. А. *Методологія філософії та методологія науки: порівняльний аналіз. Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення: зб. наукових праць / за заг. ред. проф. Сауха П. Ю., 8 грудня 2010 р, Житомир*. [Електронний ресурс]. URL : http://www.zu.edu.ua/ist_kaf3_sklad.html
23. Гришанов І. В., Поліщук І. Є. *Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки» для магістрантів та аспірантів усіх спеціальностей. Частина І*. Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. 120 с.
24. Гришанов І. В., Поліщук І. Є. *Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки» для магістрантів та аспірантів усіх спеціальностей. Частина ІІ*. Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. 84 с.
25. Данильян О., Дзьобань О. *Методологія наукових досліджень*. Підручник. Вид. Право. 2019. 368с.
26. *Дескриптивність нелінійного теоретичного знання / в кн.: Людина в складному світі. – Суми: Університетська книга, 2018. С. 177-198.*
27. Добронравова І. *Практична філософія науки*. Суми : Університетська книга, 2017. 352 с.
28. Добронравова І. С. *Концепції наукової раціональності в сучасній філософії науки* [Електронний ресурс]. URL : <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/pidr1.html>
29. Добронравова І. С. *Новітня західна філософія науки: підручник*. Київ : ПАРАПАН, 2008. 214 с.

30. Добронравова І. С. Норми наукового дослідження в нелінійному природознавстві. *Філософська думка*. Київ, 1999. № 4. С. 36 – 48.
31. Добронравова І. С. Практична філософія постнекласичної науки про наукову істину та людську свободу. *Філософія освіти*. 2014. № 2. С. 224 – 234.
32. Добронравова І. С. Філософія науки. Підручник для аспірантів [Електронний ресурс]. URL : <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/PhN/zmist.htm>
33. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І, Петрущенко С. П., Шашкова Л. О. Філософія науки. Київ, 2002. [Електронний ресурс]. URL : <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dobr/zmist.html>
34. Добронравова І. С., Сидоренко Л. Філософія та методологія науки: підручник. Київ : ВПЦ Київський університет, 2008. 223 с.
35. Добронравова І. С., Фінкель Л. С. Динамічний хаос у соціумі як середовище соціальної самоорганізації. *Соціологія : теорія, методи, маркетинг*. 2005. № 1. С. 168 – 180. URL : <http://www.philsci.univ.kiev.ua>
36. Добронравова І., Білоус Т., Комар О. Новітня філософія науки: підручник. Київ : Логос, 2009. 244 с.
37. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Вид. Центр навч.літ. 2019. 350 с.
38. Єрмоленко А. М. Екоетика у світлі парадигмального повороту в філософії (попередні зауваги до критики екологічного розуму). *Філософська думка*. Київ, 2008. № 3. С. 88 – 108.
39. Єрмоленко А. М. Екологічна етика: проблема обґрунтування. *Практична філософія*. 2003. № 3. С. 133 – 148.
40. Заглада В. М. Взаємозближення наукової істини і цінностей у сучасному науковому пізнанні. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2018. № 1. С. 26 – 31. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/27852>
41. Заглада В. М. Взаємозумовленість і динаміка внутрішніх і зовнішніх цінностей аксіосфери науки. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2015. № 81. С. 10 – 15. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/19874>
42. Запорожан В. М., Аряєв М. Л. Біоетика та біобезпека. Київ : Здоров'я, 2013. 456 с.
43. Іщенко М. П., Руденко І. І. Філософія науки: питання теорії і методології: навч. посіб. Київ : УБС НБУ, 2010. 444 с.
44. Історія філософії України. Хрестоматія : Хрестоматія. Навчальний посібник / Упор. Тарасенко А.К., Русин М.Ю., Бичко А.К. та ін. – Київ : Либідь, 1993. – 560 с.
45. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. / *Das Prinzip Verantwortung. Versuch einer Ethik für die technologische Zivilisation* ; пер. з нім. А.Єрмоленка. Київ : Лібра, 2001. 400 с.
46. Кадикало А. М. «Стіна» Планка як агностичний принцип у фундаментальному науковому пізнанні. *Науковий журнал «Гуманітарні візії»*. Львів, 2016. № 1. С. 79 – 85.
47. Кадикало А. М. Аспекти трансформації орієнтирів наукового мислення. *Практична філософія*. Київ, 2016. № 4. С. 134 – 140.
48. Кадикало А. М. Статус «об'єктивного суб'єкта» в науковому пізнанні. *Вісник ЛНУ. Серія: філософські науки*. Львів, 2015. Вип. 17. С. 49 – 56.
49. Кисельов М. М. Біологічна етика в системі практичної філософії. *Практична філософія*. Київ, 2000. № 1. С. 166 – 177.

50. Книш І. В. Гуманітарні та природничі науки в постнекласичній освіті. *Філософія науки: традиція та інновації*. 2013. № 2. С. 25 – 33. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FilosNauk_2013_2_5.
51. Колінгвуд Р. Дж. Ідея історії. Київ : Основи, 1996. 615 с. URL : <http://litopys.org.ua/colin/colin.htm>
52. Комар О. В. Гуманізація науки чи натуралізація філософії? *Науковий вісник Чернівецького ун-ту. Філософія*. 2009. Вип. 466–467. С. 82 – 86.
53. Корягін М., Чік В. Основи наукових досліджень. Вид. Алеута. 2019. 492 с.
54. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
55. Лаута О. Д. Співвідношення науки та філософії в контексті філософії науки. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Теорія культури і філософія науки. 2013. № 1057, вип. 49 (1). С. 36 – 39. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49\(1\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49(1)_9)
56. Максюта М. Є. Філософія науки: Навч. посіб. Київ : Урожай, 2004. 418 с.
57. Мальська М., Пандяк І. Організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Вид. Центр учб.літ. 2017. 131 с.
58. Марчук М. Г. Ціннісні потенції знання. Чернівці : Рута, 2001. 319 с.
59. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / За ред. І. С. Добронравової, О. В. Руденко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
60. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) / уклад. : О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків : Право, 2019. 40 с.
61. Ожеван М. Фундаментальний характер випадковості та антропні принципи самоорганізації «суспільства ризиків». *Sententiae : наук. праці Спільноти дослідників модерної філософії (Паскалівського товариства)*. Вінниця, 2007. Вип. 1. С. 126 – 134.
62. Онуфрійчук Р. В. Методологічна легітимізація багатомірної моделі реальності в сучасній філософії науки. Гілея : науковий вісник. 2013. № 72. С. 312 – 316. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_72_60.
63. Петінова О. Б. Філософія науки: навч. посіб. Одеса, 2018. 213 с.
64. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. 184 с.
65. Повторева С. М. Структурний підхід – структуралізм – постструктуралізм: еволюція методології та її поширення в гуманітарних студіях: Монографія. Львів : Вид-во Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2010. 332 с.
66. Поліщук І. Є., Галіченко М.В. Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки»: Науково-методичне видання. Херсон : Айлант, 2009. 76 с.
67. Поліщук О. П. Інтуїтивне мислення. *Практична філософія*. Київ, 2003. № 2. С. 37 – 44. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/8781>
68. Поліщук, О. П. Постнекласична наука: соціально-гуманітарний поворот. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2010. № 53. С. 3–7. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/4563>
69. Попович М. В. Раціональність і виміри людського буття. Київ : Сфера, 1997. 451 с.
70. Попович М. В., Кримський С. Б., Йолон П. Ф. Теорія смислу в гуманітарних дослідженнях та інтенціональні моделі в точних науках. Київ : Наукова думка, 2012. 456 с.

71. Пронський В. М. Філософія науки: Конспект лекцій для аспірантів, пошукачів та магістрів. Київ : НТУУ «КПІ», 1997. 200 с.
72. Ратніков В. С. Основи філософії науки та філософії техніки: навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2012. 291 с.
73. Ратніков В. С., Макаров З. Ю. Історія та філософія науки: хрестоматія: навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2009. 416 с.
74. Рижко В. А. Сучасні інновації в наукових і освітянських методологіях та практиках: напрямки та проблеми. *Наукові і освітянські методології та практики*. Київ, 2004. Вип. 2. С. 18–30.
75. Тейлор Ч. Подолання епістемології. *Після філософії : кінець чи трансформація? / Чарльз Тейлор ; пер. з англ. О.М. Соболя ; упоряд. : К. Банес та ін.* Київ, 2000. С. 406–431.
76. Філософія науки (методи та форми наукового пізнання): навч. посіб. для самот. роботи / А.О. Осипов ; Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля. Дніпропетровськ : Дніпропетр. ун-т ім. А. Нобеля, 2014. 195 с.
77. Філософія науки та інноваційного розвитку / за наук. ред. Л. А. Чекаля. Київ : Ніжин, 2011. 327 с.
78. Філософія науки. Підручник для аспірантів. – Київ: Центр учбової літератури, 2018. 218 с.
79. Філософія науки: навч. посіб. / за ред. Афанасьєва Л.В. Мелітополь : Люкс, 2011. 207 с.
80. Філософія науки: навч. посіб. / за ред. Фірсова Л. В. Харків : ППВ «Нове слово», 2003. 335 с.
81. Філософія науки: підручник / за ред. І. С. Добронравової. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.
82. Ханстантинов В. О. Філософія науки: Курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 188 с.
83. Чуйко В. Л. Рефлексія основоположень методологій філософії науки: Монографія. Київ : КНУШ, 2000. 252 с.
84. Шашкова Л. О. Історичний перспективізм і культурно-історичний проект філософії науки: методологічні паралелі. *Філософські проблеми гуманітарних наук*. 2018. № 1. С. 32 – 37. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fpgn_2018_1_7.
85. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки. Підручник. Харків, 2017. 177 с.

Електронні ресурси:

86. Самардак М. М. «Критична теорія» науки Франкфуртської школи (до 80-ліття Франкфуртського інституту соціальних досліджень). *ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2003. № 12. С. 19 – 23. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/94>
87. Самборська О. Кореляція епістемних і метафізичних аспектів у сучасній філософії науки. *Науковий вісник Чернівецького ун-ту. Філософія*. 2011. Вип. 561-562. С. 60 – 64. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_fil_2011_561-562_13
88. Саух П. Ю. Феномен наукової школи в контексті реалій сучасної науки. *Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл : проблеми, досвід, перспективи* : зб. наук. праць. 2012. С. 44 – 51. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/18412>

89. Свінціцька О. І. Теоретичне підґрунтя інтуїтивізму Б. Кроче. *Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: творче, критичне і практичне мислення* : зб. наук. праць / [за заг. ред. д.філос.н. Поліщук О. П.]. 2009. С. 101 – 103. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/9919>
90. Сидоренко Л. І. Філософія науки В. І. Вернадського. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія*. 2013. Вип. 3. С. 25 – 27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_FP_2013_3_7
91. Сітько С. П. Квантово-механічна основа багатоманітної диференційної стійкості живого [Електронний ресурс]. *Фізика живого*. 2005. № 1. С. 5–8. URL : <http://www.sergiyvitko.org.ua>
92. Спиця Н. В. Філософія науки: від Нового часу до сьогодення *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2012. Вип. 49. С. 152 – 158. URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpvzdia_2012_49_17

Навчально-методичне видання

ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ
методичні вказівки до проведення семінарських занять
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МОВА І ЛІТЕРАТУРА
(АНГЛІЙСЬКА))

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ, 89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>